

*Голові разової спеціалізованої вченої
ради PhD 8776 Хмельницького
національного університету
д.е.н., професорці Ларисі ЛЮБОХИНЕЦЬ*

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента – кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри менеджменту та адміністрування Хмельницького національного університету **Назарчук Тетяни Валеріївни** на дисертаційну роботу **Кривдика Михайла Олексійовича** на тему: «**Управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки**», подану до разової спеціалізованої вченої ради Хмельницького національного університету на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт

Дисертаційна робота Кривдика Михайла Олексійовича присвячена дослідженню й удосконаленню управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств в умовах підвищених загроз зовнішнього середовища, зокрема – з позиції економічної безпеки. Актуальність цієї теми обумовлена низкою чинників.

По-перше, трансформація бізнес-середовища в Україні під впливом військових дій, економічної турбулентності, порушення логістичних ланцюгів, дефіциту матеріальних, фінансових, енергетичних і людських ресурсів вимагає переосмислення підходів до управління ресурсами підприємств. Забезпечення економічної безпеки за таких умов стає пріоритетом менеджменту кожного суб'єкта господарювання.

По-друге, як справедливо зазначає автор, класичні підходи до ресурсного забезпечення часто не враховують аспектів безпеки, що критично важливо в умовах загроз та невизначеності функціонування підприємств. Актуальність теми посилюється також недостатньою розробленістю комплексних методів інтеграції систем економічної безпеки в механізми ресурсного управління.

Актуальність теми додатково підтверджується зв'язком дослідження із науковими планами та програмами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету. Зокрема, результати проведеного дослідження знайшли відображення при виконанні науково-дослідної теми: «Розробка стратегій та моделювання інноваційного потенціалу кластеризації соціально-економічних систем в контексті національної безпеки держави» (номер державної реєстрації 0120U102088), де автором запропоновано науково-методичний підхід до моделювання процесів управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи мають високий ступінь наукової обґрунтованості, що підтверджено аналізом і узагальненням значної кількості вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій із проблем управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємств та безпекології.

Отримані у дисертаційній роботі наукові результати, пропозиції, висновки та рекомендації є науково обґрунтованими та достовірними, що забезпечується використанням сукупності ретельно підібраних сучасних методів наукових досліджень, які дають змогу дослідити процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки, зокрема, це методи: індукції та дедукції; порівняння і систематизації; логічного аналізу і синтезу; економіко-статистичного й порівняльного аналізу;

анкетування та експертного аналізу; моделювання; морфологічного аналізу; графічного; абстрактно-логічного.

Автором проведено ґрунтовне дослідження із використанням широкої бази вітчизняних та зарубіжних джерел, що включені до списку літератури (204 найменування). Це свідчить про глибоке та якісне опрацювання теми дисертації, що відображено у науковому доведенні усіх окреслених положень та формулюванні висновків дисертації.

Високий рівень достовірності наукових розробок, отриманих у дисертації, підтверджується застосуванням у процесі дослідження: актуальних даних Державної служби статистики України, наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених; інформаційних ресурсів мережі Інтернет та власних розробок автора. Наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями у наукових виданнях та їх апробацією на науково-практичних конференціях. Достовірність наукових висновків і рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням. Твердження автора дисертації, його аргументація виглядають переконливими. Структура роботи є логічною та послідовною, відповідає поставленим завданням.

В загальному, достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується коректністю постановки і вирішенням наукового завдання – розроблення теоретичних, науково-методичних і практичних основ управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки.

Зміст дисертаційної роботи

Робота надана в рукопису. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 250 сторінок. Робота містить 35 таблиць, 23 рисунки, анотацію, список використаних джерел із 204 найменувань.

Дисертація характеризується визначеною логічно-послідовною структурою, повною мірою висвітлює зміст кожного розділу. Зміст дисертації відповідає меті і завданням дослідження. Робота написана у науковому стилі, її проілюстровано відповідними рисунками, таблицями, графіками.

У вступі розкрито актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено предмет та об'єкт, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів дослідження, наведено відомості про апробацію і впровадження.

В першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З ПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ» (с. 24-85) досліджено сутність, склад та структуру ресурсного забезпечення діяльності промислових підприємств. Проаналізовано основні підходи до трактування економічної безпеки, а також обґрунтовано доцільність інтеграції системи економічної безпеки у процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств. Представлено авторське бачення наступних понять і категорій: ресурси, ресурсне забезпечення, економічна безпека, система економічної безпеки. Розроблено архітектоніку системи економічної безпеки підприємства з акцентуванням уваги на ресурсному забезпеченні.

У другому розділі «АНАЛІЗ СТАНУ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ» (с. 86 - 151) проведено детальний аналіз середовища функціонування промислових підприємств України в умовах кризи, а також аналіз їх ресурсного забезпечення. Розроблено науково-методичний підхід щодо оцінювання потенціалу інтеграції системи економічної безпеки у процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств. Проведено детальний аналіз діяльності промислових підприємств, які працюють у галузі виробництва будівельних матеріалів. Визначено основні виклики для промисловості України та їхній вплив на ресурси. На основі проведеного аналізу розроблено та апробовано науково-методичний підхід до оцінювання потенціалу інтеграції системи економічної безпеки у процеси управління ресурсним забезпеченням промислових підприємств

У третьому розділі «ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ З ПОЗИЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ» (с. 152 - 208) представлено сформований організаційно-економічний механізм забезпечення

економічної безпеки промислового підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами. Розроблено та апробовано модель управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища. Проведено апробацію моделі в умовах критичного впливу зовнішнього середовища на прикладі підприємств-виробників будівельних матеріалів. Розроблено шляхи оптимізації ресурсного забезпечення, що дозволяє менеджменту підприємств приймати обґрунтовані управлінські рішення, які позитивно впливають на економічну безпеку суб'єктів господарювання.

Висновки і рекомендації логічно випливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів дисертаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукові положення дисертації сформульовані самостійно, вони відображають особистий внесок дисертанта у розвиток економічної науки. Проведений аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора дозволяє підтвердити наявність елементів наукової новизни, які викладені конкретно, послідовно і системно. Основні наукові положення, які отримані особисто автором і визначають їх наукову новизну, полягають у наступному:

Удосконалено термінологічний апарат безпекології щодо сутності понять «загроза», «небезпека», «ризик», «економічна безпека підприємства», «система економічної безпеки підприємства», що на відміну від існуючих трактувань, передбачає акцентування уваги на ефективному використанні ресурсів та створенні умов для досягнення стратегічних цілей та сталого розвитку підприємства.

Удосконалено категоріально-понятійний апарат управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства, а саме: визначення поняття «ресурси», під яким, на відміну від існуючих, слід розуміти сукупність активів підприємства, які забезпечують його функціонування та розвиток, а також здатність адаптуватися до змін середовища за рахунок їх ефективного використання з метою мінімізації ризиків та досягнення стратегічних цілей. Також поняття

«ресурсне забезпечення» під яким, на відміну від існуючих, слід розуміти процес планування, пошуку, залучення, зберігання, раціонального використання та моніторингу наявних ресурсів, що забезпечують досягнення стратегічних цілей підприємства.

Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання потенціалу інтеграції системи економічної безпеки підприємства у процеси управління ресурсним забезпеченням, який на відміну від існуючих, визначає готовність до інтеграції СЕБП на різних рівнях (інституційному, процесному, технологічному, кадровому) та дозволяє системно врахувати наявні можливості та потенціал підприємства у сфері управління ресурсним забезпеченням його діяльності.

Удосконалено організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки промислового підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами, який на відміну від існуючих, враховує всі ключові елементи забезпечення економічної безпеки промислового підприємства та процеси управління ресурсами на стратегічному, тактичному і операційному рівнях та дозволяє менеджменту підприємств оперативно реагувати на загрози та інциденти, забезпечити мінімізацію їх наслідків і недопущення у майбутньому за рахунок реалізації превентивних, адаптивних та відновлювальних заходів.

Набула подальшого розвитку ідентифікація видів та форм ресурсного забезпечення діяльності підприємств з виділенням діджитал-ресурсів, репутаційних ресурсів, партнерських ресурсів та ресурсів сфери кіберзахисту, які є основою для оптимізації ресурсного забезпечення та створення стратегій захисту, що забезпечує стійкість і конкурентоспроможність бізнесу в умовах негативного впливу зовнішнього середовища.

Набуло подальшого розвитку дослідження параметрів функціонування промислових підприємств з ідентифікацією основних викликів, пов'язаних з воєнним станом та їх впливом на ресурси, що дозволяє оцінити реальний стан ресурсного забезпечення підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності за рахунок стратегічних управлінських рішень.

Набула подальшого розвитку модель управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища, яка на відміну від існуючих, враховує високу турбулентність умов

функціонування промислових підприємств і дозволяє формалізувати та вирішити задачу оптимізації прибутковості їх функціонування з урахуванням актуальних ризиків зміни собівартості продукції внаслідок недостатнього ресурсного забезпечення виробничих процесів.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Викладені у дослідженні наукові положення є основою для подальших наукових пошуків та вдосконалення практики управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки

Теоретичну та практичну цінність мають отримані в процесі дослідження такі наукові результати:

- розроблено науково-методичний підхід до оцінювання потенціалу інтеграції системи економічної безпеки підприємства у процеси управління ресурсним забезпеченням, який на відміну від існуючих, визначає готовність до інтеграції СЕБП на різних рівнях (інституційному, процесному, технологічному, кадровому) та дозволяє системно врахувати наявні можливості та потенціал підприємства у сфері управління ресурсним забезпеченням його діяльності;
- сформовано організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки промислового підприємства з урахуванням процесів управління ресурсами, який на відміну від існуючих, враховує всі ключові елементи забезпечення економічної безпеки промислового підприємства та процеси управління ресурсами на стратегічному, тактичному і операційному рівнях та дозволяє менеджменту підприємств оперативно реагувати на загрози та інциденти, забезпечити мінімізацію їх наслідків і недопущення у майбутньому за рахунок реалізації превентивних, адаптивних та відновлювальних заходів;
- розроблено модель управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища, яка на відміну від існуючих, враховує високу турбулентність умов функціонування промислових підприємств і дозволяє формалізувати та вирішити задачу оптимізації прибутковості їх функціонування з урахуванням актуальних ризиків

зміни собівартості продукції внаслідок недостатнього ресурсного забезпечення виробничих процесів.

Положення та результати дисертаційної роботи, запропоновані до практичного використання та впровадженні у практичній діяльності: ТДВ «Хмельницькзалізобетон» (довідка про впровадження № 4/448 від 17.05.2019 р.), ТДВ «Хмельницький завод будівельних матеріалів» (довідка про впровадження № 244 від 20.02.2020 р.), ТОВ «Укрстандарт» (довідка про впровадження № 52 від 21.10.2020 р.).

Теоретичні узагальнення, наукові розробки та методичні рекомендації автора використовуються в освітньому процесі Хмельницького національного університету під час викладання дисциплін: «Операційний менеджмент», «Сучасні технології управління» (довідка про впровадження № 5/12 від 04.12.2024 р.).

Повнота викладення наукових і практичних результатів дисертації в опублікованих роботах

За результатами дослідження опубліковано 12 наукових праць, загальним обсягом 5,46 др. арк., з яких особисто здобувачеві належить 2,74 др. арк., у тому числі: 8 статей у наукових фахових виданнях України обсягом 4,93 друк. арк. (особисто автору належить 2,46 друк. арк.).

Опубліковані наукові праці у повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень його дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до вимог.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, а також публікації дисертанта свідчать про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. Зокрема,

дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права; відображає прагнення автора надати достовірну інформацію про результати власної наукової діяльності, використанні методики досліджень та інформаційні ресурси.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації Кривдика М.О. засвідчує їх повну відповідність. Анотація не містить інформації, яка б була відсутня у тексті дисертаційної роботи. Дисертація оформлена відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

У цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані в дисертаційному дослідженні та їх практичне значення, слід відзначити окремі дискусійні моменти та висловити деякі зауваження стосовно роботи Кривдика М.О.

1. Автор на рисунку 1.8 наводить основні процеси управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з деталізацією таких процесів, однак не наводить місце управлінських рішень в організації вищезазначених процесів та недостатньо змістовно обґрунтовує саме таку послідовність їх реалізації, що потребує додаткових пояснень.

2. У пп. 1.3 дисертант визначає одним із завдань системи економічної безпеки підприємства - використання інформаційних систем моніторингу (ERP-систем (Enterprise Resource Planning), SCADA-систем (Supervisory Control and Data Acquisition), SIEM-систем (Security Information and Event Management), MES-систем (Manufacturing Execution System) та інші) для виявлення загроз, однак не обґрунтовує можливість і доцільність їх використання для підприємств різного масштабу.

3. У роботі зроблено акцент на підприємствах, що працюють у галузі виробництва будівельних матеріалів. Було б доцільно розглянути також інші галузі промисловості для підтвердження універсальності запропонованих підходів до управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки.

4. Деякі елементи моделі управління ресурсним забезпеченням діяльності підприємства в умовах критичного впливу зовнішнього середовища потребують деталізації у частині кількісного оцінювання ефективності їх впровадження (наприклад, у вигляді КРІ чи індикаторів), що сприяло б посиленню роботи.

Наведені вище міркування та рекомендації є підставою для дискусії в ході захисту, свідчать про складність проблеми та дискусійність підходів до її вирішення. Вони не змінюють загальну позитивну оцінку дослідження, проведеного Кривдиком М.О.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Кривдика Михайла Олексійовича на тему: «Управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки» є завершеною, самостійно виконаною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе завдання – розроблення теоретичних, науково-методичних і практичних основ управління ресурсним забезпеченням діяльності промислових підприємств з позиції економічної безпеки.

Дослідження є цілісним, логічно структурованим, носить завершений характер. Тему дисертації повністю розкрито, поставлену мету досягнуто, завдання дисертаційної роботи вирішено у повному обсязі. Основні наукові положення роботи обґрунтовано, достатньо повно висвітлено в опублікованих наукових працях. Дисертацію виконано на достатньо високому науково-теоретичному, методичному та практичному рівнях.

На підставі зазначеного можна зробити висновок, що дисертація Кривдика М.О. на тему: «Управління ресурсним забезпеченням діяльності

промислових підприємств з позиції економічної безпеки», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами), а її автор Кривдик Михайло Олексійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Рецензент:

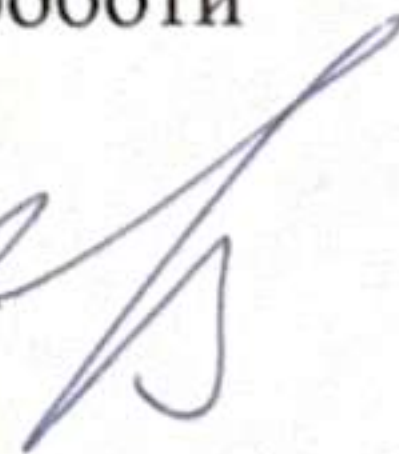
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
та адміністрування
Хмельницького національного
університету

Тетяна НАЗАРЧУК

Підпис засвідчую:

Проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницького національного
університету

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ